

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного
управління**

Асоціація науковців України

«Наука і техніка сьогодні»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*

Випуск № 12(40) 2024

Київ – 2024

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право»,
Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2024. № 12(40) 2024. С. 1637**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки (спеціальності – 015 -
Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу
присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно
категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)**

Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

Рекомендовано до видавництва Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 25.11.2024, № 18/11-24)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Бахов Іван Степанович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Волк Павло Павлович – доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету авіонавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дівізнінок Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи 'Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України' (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Льбін Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ляна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Квасніков Володимир Павлович – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)

- Вовчаста Н.Я., Шемелюк Г.О., Білик О.С., Волошин М.М.** 512
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ОСНОВ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
- Глазова В.В.** 523
ІНТЕГРАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕТОДИКУ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ
- Гордієнко Ю.А.** 536
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ
- Гриньова М.В., Титаренко О.О.** 547
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
- Гулько Т.Ю.** 559
ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА І СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА
- Десятник К.В.** 575
ЛІДЕРСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ
- Димовська А.К.** 588
ПОТЕНЦІАЛ МЕТОДУ ПОВІЛЬНОГО ЧИТАННЯ (CLOSE READING) У СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
- Дядечко І.Є., Верітов О.І.** 599
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СПОРТІ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Захаревич М.** 607
МЕТОДИКА CLIL В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
- Зорочкіна Т. С., Гнезділова К.М., Степанова Н.М.** 642
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
- Іванюк Г.І.** 651
ОСОБИСТІСНИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ КОНТЕКСТИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ДО ДОСЛІДНИЦТВА В СФЕРІ ОСВІТИ

УДК 378.22.37.012

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-12\(40\)-651-664](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-12(40)-651-664)

Іванюк Ганна Іванівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-7758-5121>

ОСОБИСТІСНИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ КОНТЕКСТИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ДО ДОСЛІДНИЦТВА В СФЕРІ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлено актуальну теоретико-практичну проблему особистісних та професійних аспектів підготовки магістрів до за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта» до дослідництва. У контексті багатомірної сутності підготовки педагогів, що увиразнюється психофізіологічними, дидактичними, морально-етичними детермінантами розкрито особистісні та професійні аспекти, що ґрунтуються на внутрішніх сенсах особистості до усвідомленого прийняття себе в професії та дослідницькій діяльності в сфері освіти. Уточнено базове поняття «готовність до дослідництва» і подано як: комплексне поняття, що містить емоційну (психологічну) і ціннісну складові та когнітивну здатність до виконання дослідницьких завдань теоретичного, теоретико-практичного та експериментального характеру. Згідно з виснованим поняттям виокремлено та схарактеризовано мотиваційно-ціннісний, процесуально-технологічний, рефлексивний компоненти особистісної та професійної готовності майбутніх учителів початкових класів до дослідництва в сфері освіти. За результатами теоретичного аналізу праць сучасних українських і зарубіжних учених виокремлено провідні концептуальні ідеї, що висвітлюють сутність актуальних підходів щодо врахування особистісного та професійного аспектів готовності до дослідництва здобувача/здобувачки другого (магістерського) рівня вищої освіти. Узагальнено та схарактеризовано міждисциплінарні взаємозв'язки між програмовими вимогами до підготовки майбутніх магістрів з початкової освіти до дослідництва та їхніми запитамі щодо особистісних і професійних аспектів готовності до проектування, організації та поетапного проведення теоретичних, експериментальних досліджень з актуальних проблем загальної середньої освіти, української та зарубіжної педагогічної думки, внеску педагогічних персоналій у розвиток продуктивних педагогічних ідей та продуктивних практик. У змісті статті подано окремі практичні напрацювання авторки з проектування та викладання курсу «Дослідництво у сфері освіти: Наукові дослідження в освітній сфері» за освітньо-професійною програмою

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Початкова освіта».

Ключові слова: особистісний та професійний контексти, підготовка магістрів, початкова освіта, освітньо-професійна програма, готовність, цінності, мотиваційно-ціннісний компонент, процесуально-технологічний компонент, рефлексивний компонент, науковий експеримент, методи дослідження, цифрові інструменти, впровадження результатів дослідження, змістовий модуль, сфера освіти.

Ivaniuk Hanna Ivanivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Educology and Psychological and Pedagogical Sciences, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-7758-5121>

PERSONAL AND PROFESSIONAL CONTEXTS OF TRAINING MASTER'S STUDENTS FOR RESEARCH IN THE FIELD OF EDUCATION

Abstract. The article highlights the actual theoretical and practical problem of the personal and professional aspects of training master's students under the educational and professional program «Primary Education» for scientific research. In the context of the multidimensional essence of teacher training, which is expressed by psychophysiological, didactic, moral and ethical determinants, personal and professional aspects are revealed, which are based on the inner meanings of the individual to the conscious acceptance of oneself in the profession and research activity in the field of education. The basic concept of «readiness for research» is clarified and presented as: a complex concept containing emotional (psychological) and valuable components and cognitive ability to perform research tasks of a theoretical, theoretical-practical and experimental nature. According to the derived concept, the motivational-value, procedural-technological, reflexive components of the personal and professional readiness of future primary school teachers for research in the field of education are distinguished and characterized. Based on the results of the theoretical analysis of the works of modern Ukrainian and foreign scientists, the leading conceptual ideas have been singled out, highlighting the essence of current approaches to taking into account the personal and professional aspects of the student's, at the second (master's) level of higher education, readiness for research. The interdisciplinary relationships between the program requirements for the preparation of future masters in primary education for research and their requests for personal and professional aspects of readiness for designing, organizing and gradually conducting theoretical and experimental research on current general secondary education, Ukrainian and foreign pedagogical

thought, the contribution of pedagogical personalities to the development of productive pedagogical ideas and productive practices are summarized and characterized. The content of the article presents individual practical experiences of the author in designing and teaching the course «Research in the field of education: Scientific research in the field of education» under the educational and professional program for applicants of the second (master's) level of higher education in the specialty «Primary education».

Keywords: personal and professional contexts, master's training, primary education, educational and professional program, readiness, values, motivational and value component, procedural and technological component, reflective component, scientific experiment, research methods, digital tools, implementation of research results, content module.

Постановка проблеми. Освіта людини в широкому сенсі перебуває в полі наукових досліджень філософії та прикладних галузей науки, оскільки вона є провідним чинником економічного, культурного, технологічного розвитку як соціальних спільнот, так і цивілізації загалом. У нинішніх умовах невизначених змін, військових конфліктів, що пов'язані з відстоюванням Україною державного суверенітету, освіта є сферою національної безпеки. Тому вона має утверджувати особистісні та професійні пріоритети, що працюватимуть на майбутнє. Це важливо в контексті підготовки магістрів з початкової освіти в річищі нових професійних стандартів «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024), отже пріоритет особистісного та професійного розвитку майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки є незаперечним. Створювати освітнє середовище для зростання щасливої та успішної дитини може лише той учитель, який сам досягає успіхів у власному розвивальному поступі та готовий змінювати своє ставлення до явищ, фактів, процесів і докладати адекватні зусилля до пошуку шляхів покращення як особистого, так і професійного розвитку задля усвідомленої відповіді на питання: як діяти в умовах зміни суспільних викликів і ціннісного вибору молодій генерації в цифрову епоху. З огляду на важливість, заявленої в статті проблематики, актуалізується проблема пошуку продуктивних концепцій і освітніх практик підготовки вчителів початкової школи до дослідництва. Поняття «готовність до дослідництва» в контексті професійної підготовки майбутніх магістрів із початкової освіти розглядаємо як: комплексне поняття, що містить емоційну та ціннісну складові і когнітивну здатність до виконання дослідницьких завдань теоретичного, теоретико-практичного та експериментального характеру. Поняття «готовність» у заявленому в статті контексті розглядаємо на тлі міждисциплінарних зв'язків наук про освіту та психології. Як засвідчує практика підготовки магістрів з початкової освіти, здобувачі вищої освіти (другого) магістерського рівня вищої освіти здебільшого

виявляють інтерес не лише до системних знань про методологію наукових досліджень, дослідницьких умінь застосовувати їх для виконання дослідницьких завдань (під час навчальних практик), а можливих наслідків і цінності досліджень, що мають як особистісні сенси, так і суспільну значущість. Дослідження, окресленої в статті проблематики, має науковий і практичний характер, а перспектива узагальнених результатів полягає в досягненні наступності між магістратурою і докторською школою здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному українському та зарубіжному науковому дискурсі першорядність належить особистісним сенсам освіти, що ґрунтується на знаннях про людину та її цінності. Очевидною є актуалізація проблеми збереження та примноження людинотвірної сутності освіти та її урівноваження з професійною підготовкою, що зазнає змін під впливом соціального замовлення (державних стандартів) і техніко-технологічних змін. Проблематика статті є продовженням низки наукових досліджень, виконаних різних років в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка. Так результати дослідження суголосних наукових проблем, а саме: стратегії підготовки педагогів в умовах глобальних невизначених змін; психолого-педагогічні аспекти особистісно-професійної підготовки педагогів в умовах розгортання нових освітніх стратегій, упровадження авторської технології «Self-book» особистісно-професійного розвитку висвітлено в колективній монографії «Нова стратегія професійної підготовки педагога в умовах євроінтеграції» (2023) [1, С. 10-31; 408-442].

Ми підтримуємо думку сучасного українського вченого Є. Хрикова про сув'язь суспільної зумовленості пошуку продуктивних шляхів розвитку педагогічної науки задля реалізації її основних функцій – нормативної, прогностичної, перетворювальної, культурустворювальної, інформаційно-комунікативної, рефлексивної. З-поміж інших чинників, що впливають на освітню практику, Є. Хриков виділяє першорядність освітньої парадигми, друге місце відводить системі роботи закладу освіти, а третє – особистості вчителя [2, С. 6–14]. Це актуалізує порушення наукової проблеми, особистісних і професійних аспектів підготовки майбутніх магістрів з початкової освіти до науково-педагогічного дослідництва. У контексті проблематики статті ми опираємося на наукові узагальнення Є. Хрикова, однак акцент робимо на актуальності особистісного та професійного розвитку педагогів-дослідників. Наша наукова позиція ґрунтується на визнанні першорядності людинотвірної концепції освіти, що ґрунтується на знаннях про людину та її цінності. Тому важливим є урівноваження особистісного і професійного контекстів у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів до дослідництва в сфері освіти.

Потребують критичного осмислення теоретичні напрацювання та освітні практики, що надалі знаходяться в полі знаннєвої освітньої парадигм

та другої її крайності, що полягає в надмірній практичній спрямованості підготовки педагогів. Це зазвичай веде до формального виконання професійних функцій, нерозуміння та неготовності здійснювати актуальні дослідження, метою яких є пошук і розроблення продуктивних освітніх практик. Першорядність має становити освіта, що ґрунтується на цінностях і особистій відповідальності за результати професійної, зокрема й дослідницької діяльності педагога. Нам імпонують думки К. Робінсона про стратегічну місію освіти людини у вимірі сьогодення, сутність якої полягає в розумінні навколишнього світу, виявлення її талантів для самореалізації [3, С. 3-5]. У цьому контексті слушним є розширення наукового поля міждисциплінарних досліджень задля комплексного вивчення проблем, оскільки йдеться не лише про знання з основ методології педагогічних досліджень, проведення дослідницьких дій, а насамперед про особистісно-ціннісний вимір власних дій і відповідальність за власні результати [4]. Сучасні українські дослідники з методології науки (Ковальчук Л., Лавриченко Н.) характеризують наявність суперечливих тенденцій у розвитку наукової думки, що виявляється в суттєвій диференціації наукового знання, а з іншого боку – його інтеграції [5; 6]. Зазначене є даністю реального стану сучасної педагогічної науки. Інтеграція веде до пошуку осучаснення методології та практик міждисциплінарних досліджень.

Результати теоретичних студій дають підстави стверджувати про актуалізацію різних аспектів методології педагогічної науки, наявність у науковому обігу значного доробку українських і зарубіжних дослідників і недостатню увагу до обґрунтування наукової перспективи для здобувачів вищої освіти у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Мета статті – висвітлення актуальних особистісних і професійних аспектів підготовки майбутніх магістрів з початкової освіти до дослідництва.

Виклад основного матеріалу. Заявлена в статті наукова проблема актуалізована за результатами низки теоретичних і емпіричних досліджень, що виконані в Київському університеті імені Б. Грінченка (нині Київський столичний університет імені Б. Грінченка), зокрема колективних тем: «Нова стратегія професійної підготовки педагога в умовах євроінтеграції» (2016–2021), «Психолого-педагогічний супровід особистісного та професійного розвитку педагогів в умовах реалізації нових професійних стандартів» (2021–2026). Розкриття особистісного та професійного контекстів підготовки магістрів з початкової освіти до дослідницької діяльності зумовлено об'єктивними причинами: необхідності виявлення та врахування чинників впливу на освіту дітей і їхній розвиток в умовах невизначених змін; суперечливої динаміки суспільних і особистісних цінностей; зміни пріоритетів і функцій фундаментальної і прикладних галузей науки; готовності до продукування нових технологій у сфері освіти. Нині в умовах розвитку інформаційної (цифрової) цивілізації, вільного доступу до джерел інформації

та технологій актуальною надалі залишається проблема «кого вчити?», «чому вчити?», «кому вчити?».

Результатом підготовки майбутніх магістрів з початкової освіти до дослідництва можемо розглядати готовність, що є складним особистісним та професійним утворення, яке ґрунтується на усвідомлених цінностях, знаннях про людину/дитину (психофізіологічну сутність, суб'єктність особистості в часових координатах, вроджену здатність до розвитку та саморозвитку в змінному світі), а також дослідницьких вміннях і розумінні логіки розвитку процесів та явищ, які дають змогу ефективно планувати дослідження з актуальних проблем освіти та науки, реалізувати програму наукового пошуку, узагальнювати та впроваджувати результати теоретичних, емпіричних досліджень у практику ЗЗСО та ЗВО. Особистісний і професійний контексти підготовки майбутніх магістрів з початкової освіти до дослідництва в сфері освіти актуальні для їхнього професійного зростання та вибудовування індивідуальної науково-педагогічної (наукової) траєкторії.

У річичі міждисциплінарної сутності наукових знань, індивідуалізації освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти переважає розуміння комплексного вивчення заявленої в статті науково-практичної проблеми. Готовність майбутніх магістрів із початкової освіти до науково-дослідної діяльності насамперед ґрунтується на ціннісних інтенціях, які впливають на сформованість їхньої мотивації до науково-дослідної діяльності та особистої відповідальності щодо доцільності використання дослідницького інструментарію, способів отримання чи поширення інформації. Методологічні знання, дослідницькі вміння і способи діяльності в перспективі стають особистим досягненням майбутнього магістра.

Студіювання освітньо-професійних програм зі спеціальності «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти засвідчує тенденцію до інтеграції наукового знання. Зауважимо, що в освітніх програмах підготовки майбутніх учителів початкової школи переважають освітні галузі, які розкривають професійно-практичну складову (освітні технології, форми організації освітнього процесу в початковій школі, проектування освітньо-розвивальних середовищ тощо). Однак поза увагою здобувачів вищої освіти – майбутніх учителів часто залишається особистість учня/учениці з її інтересами та переживаннями, природними здібностями і мотивацією до різних видів активностей у процесі навчання. Як засвідчує особистий досвід викладання в ЗВО, гальмівним чинником щодо підготовки майбутніх учителів початкової школи до дослідницької діяльності є відсутність цілісного навчального курсу в ОПП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Здебільшого в здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти домінує зорієнтованість на практику. Здобувачі вищої освіти, які навчаються на першому курсі за магістерською програмою, зазвичай не мають

сформованих умінь визначати науковий апарат, аналізувати сучасні наукові джерела та виокремлювати провідні наукові поняття з проблеми дослідження, проектувати етапи дослідницького пошуку та узагальнювати їх результати. Як засвідчують результати опитування здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, третина з них не можуть визначити стратегії та логіку дослідження, обґрунтувати зв'язки між концептуальними ідеями та прогнозуванням практичного застосування дослідницьких доробків. Складним завданням для здобувачів першого курсу (за магістерською програмою) є обґрунтування мети та завдань дослідницького проєкту, магістерської роботи, що зумовлює поверхове розкриття заявленої науково-дослідницької проблеми. Нерідко у дослідницьких роботах здобувачів є розбіжності між заявленими метою та завданнями, а також підготовленим текстом магістерської роботи. Складність для здобувачів становить недостатнє володіння методами дослідження, насамперед методами емпіричного дослідження, що зумовлює неповажне, формальне ставлення до узагальнення та інтерпретації результатів наукового пошуку. Здебільшого виконання дослідницьких завдань теоретичного і практичного характеру становить для здобувачів складність у зв'язку з недостатнім рівнем сформованості їхньої готовності до формулювання особистих міркувань і висновків у процесі розв'язання дослідницьких завдань. Попри це варто зазначити позитивні зрушення, що мають місце в дослідницьких проєктах здобувачів щодо розроблення авторських інноваційних технологій і способів їх застосування в освітньому процесі ЗЗСО.

У цій статті ми не висвітлюємо гальмівний вплив невмілого використання ШІ у роботах здобувачів вищої освіти, оскільки це становить проблему окремого дослідження через те, що набуло значного поширення в науковому та освітньому просторі. Також із цих міркувань не висвітлюємо проблему академічної доброчесності здобувачів вищої освіти.

Попри низку позитивних зрушень щодо вдосконалення ОПІ з підготовки майбутніх магістрів з початкової освіти, значна їх частка належить до змістово-технологічної компоненти, а саме: оновлення змісту інтегрованих освітніх галузей і використання цифрових інструментів в освітньому процесі початкової школи. Результати проведеного онлайн опитування (із застосуванням Гугл сервісу) засвідчують таке: здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта», загалом висловлюють позитивне ставлення до пріоритету цінностей людини. Однак вони мають труднощі у процесі їх підтримки та розвитку під час виконання професійних функцій учителя початкових класів. Щодо особистісних цінностей, як провідних для професійного становлення, майбутні вчителі часто акцентують своє бачення в прагматично-професійному контексті – успіхи в кар'єрі, сформованість професійних компетентностей, лідерство, конкурентопридатність.

У контексті проблематики статті ми розглядаємо особистісний і професійний аспекти як складники готовності майбутніх магістрів до дослідництва в сфері освіти. Ми опираємось на розуміння цінності внеску кожної особистості – фахівця у дослідження з актуальних проблем розвитку освітніх процесів і явищ, історії розвитку освіти та педагогічної думки, внеску педагогічних персоналій у розвиток шкільної освіти. Не можемо залишати поза увагою аспект відповідального ставлення здобувачів до адаптування в освітні практики продуктивних педагогічних ідей, власних технологічних, змістових, методичних дослідницьких продуктів, рецепції зарубіжного досвіду.

Інтегрування системних знань про людину та її цінності в контексті засвоєння методології наукових (педагогічних) досліджень підсилює розвиток особистісного і професійного контекстів формування готовності здобувачів до досліджень в сфері освіти. Варто розглянути першорядність мотиваційно-ціннісної компоненти, сутність якої полягає в увиразненні власної причетності до дослідництва та усвідомленої відповідальності за його результати. Дослідник, на початку своєї діяльності, у процесі вибору проблеми наукового пошуку та проектування дослідження має відповісти на низку запитань: «чому це дослідження важливе?», «яку новизну я запропоную?», «на що вплинуть результати дослідження?». Як засвідчує досвід, високий рівень розвитку ціннісно-мотиваційної компоненти мають здобувачі вищої освіти, які беруть активну участь у конкурсах наукових робіт і проєктів (різних рівнів). Зазвичай такі здобувачі зацікавлені здійснювати дослідження в сфері освіти, їх цікавить цілий спектр наукових проблем не лише з різноманітних практик початкової освіти, а й зарубіжної педагогіки та історії педагогічної думки. Окремі з них пов'язують особисте кар'єрне зростання з майбутньою науково-дослідною діяльністю, продовженням навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Процесуально-технологічний компонент у річищі проблематики статті розглядаємо як формування спеціальних умінь, алгоритмів виконання процедур, що пов'язані з вибором проблеми дослідження, обґрунтування актуальності теми, окреслення мети і завдань, проектування етапів теоретичного та емпіричного дослідження. Значна увага належить плануванню та проведенню етапів педагогічного експерименту, з дотриманням прав та інтересів дитини і громадянина; розробленню теоретичних моделей процесів і явищ, практичних матеріалів, що можуть бути використані в освітньому процесі ЗЗСО (початковій школі); апробації та оформленню результатів. Задля формування процесуально-технологічної компоненти особистісно-професійної готовності майбутніх магістрів до дослідництва в сфері освіти, важливо на належному рівні розвивати вміння комплексно застосовувати теоретичні та емпіричні методи наукового пошуку, відповідно до провідних концептуальних ідей та мети дослідження. З-поміж інших провідних методів дослідження,

належне оволодіння методами аналізу (теоретичного, історико-педагогічного, порівняльного), узагальнення та систематизації дає змогу здобувачам вищої освіти з'ясувати ступінь дослідження проблеми у наукових джерелах. Застосування емпіричних методів (опитування, тестування, інтерв'ювання, педагогічного спостереження) потребує засвоєння їх сутності не лише на когнітивному, а й на практичному рівні для виявлення констатації в реальному часі стану предмета дослідження. Достатньо складним завданням для дослідників-початківців є проведення педагогічного експерименту, а саме: поетапне планування та уточнення мети, завдань та інструментарію проведення на кожному етапі. Узагальнення та інтерпретація отриманих результатів емпіричного дослідження потребують оприлюднення особистої наукової позиції дослідника, що ґрунтується на засадничих цінностях, критичному мисленні, достовірності. В сув'язі з цим, важливим для дослідника-початківця є оперування методами математичної статистики задля кількісної та якісної обробки результатів емпіричних досліджень та статистичної перевірки їх об'єктивності. У структурі особистісної та професійної готовності здобувачів вищої освіти до дослідництва у сфері освіти чільне місце належить рефлексивній компоненті, що ґрунтується на методологічних знаннях і способах їх застосування в наукових (педагогічних) дослідженнях та емоційно-ціннісному самоаналізі своїх знань, доцільності способів дослідницької діяльності тощо.

Висвітлені вище за текстом статті ідеї нами реалізовано в РНП, відповідно до другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОПП «Початкова освіта». Розроблено та апробовано структурно-змістовий контент інтегрованого курсу «Дослідництво у сфері освіти: Наукові дослідження в освітній сфері». Теми лекцій, семінарських і практичних занять подано з урахуванням оптимального поєднання нових знань з методології педагогічних досліджень про логіку, структуру, поняттєвий апарат, методичний і технологічний інструментарій педагогічних досліджень з їх упровадженням у процесі виконання практичних завдань. З поміж інших, прикладом слугує таке завдання: За результатами студіювання документів про освіту – Закону України про освіту, 2017 (стаття 42), «Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових працівників та здобувачів вищої освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка» розробити Кодекс академічної доброчесності групи магістрантів, або (на вибір) індивідуальний кодекс і презентувати практичний доробок під час семінарського заняття. З метою розвитку мотиваційно-ціннісної компоненти готовності до дослідництва в сфері освіти, майбутні магістри виконують міні-есе з теми «Етика наукової діяльності: моя рефлексія». У річищі проблематики статті розглянемо деякі приклади виконання майбутніми магістрами практичних завдань до змістового модуля 1, що містить такі запитання: обґрунтувати складові мотиваційно-ціннісної та процесуально-технологічної готовності вчителя початкових

класів до проведення наукових досліджень в освітньому процесі ЗЗСО (початкова школа) в контексті місії НУШ; розробити алгоритм і схарактеризувати етапи проведення наукового дослідження в контексті обраної теми магістерської роботи, або тема може бути іншою, що відповідає напряму підготовки магістрів. Задля зрозумілого та прозорого оцінювання практичних робіт запропоновано низку критеріїв, що підсилюють розвивальний потенціал практичних робіт, а саме: розуміння, повнота розкриття, логіка викладу, самостійність, креативність, культура писемного мовлення згідно з сучасним українським правописом.

Розвиток процесуально-технологічної компоненти готовності майбутніх магістрів до дослідництва простежуємо під час семінарського заняття у процесі якого майбутні магістри початкової освіти закріплюють теоретичні знання та розвивають свою готовність засовувати їх для обґрунтування поняттєвого апарату, проектування структури та етапів дослідження в контексті тематики магістерських робіт, презентують актуальні проблеми наукових досліджень, що увиразнюють зміни в НУШ. Формування в здобувачів/здобувачок вищої освіти готовності робити відбір і розробляти діагностичний інструментарій для проведення педагогічного експерименту й застосовувати його відповідно до мети і завдань та етапів наукового пошуку, здійснюється під час опрацювання наукових, методологічних, методичних, дидактичних джерел (друкованих та цифрових). Майбутні магістри початкової освіти, використовуючи ІКТ-технології розвивають уміння добирати зразки авторських анкет та опитувальних аркушів, вносити пропозиції щодо коректного адаптування окремих ідей і внесення покликань на авторські тексти. Для розв'язання завдань з теми магістерської роботи складність для здобувачів/здобувачок становить дотримання методологічних норм проведення педагогічного експерименту, які розглядаємо у сув'язі з дотриманням дослідником-початківцем моральних принципів і правових норм у процесі проведення процедур експерименту. Значним чином на розвиток, зазначених вище професійних і особистісних компонентів готовності до дієвої дослідницької діяльності майбутніх магістрів у сфері початкової освіти, впливає організоване освітнє середовище. Так під час семінарського заняття, яке проходить у формі панельної дискусії з теми «Педагогічний експеримент: мета, завдання, структура (на прикладі магістерської роботи) майбутні вчителі початкових класів розвивають здатність і готовність до планування, організації, проведення та інтерпретації результатів педагогічного експерименту за однією з тем, що становить інтерес та мотивує до пошуку нових способів діяльності, діагностичних і формувальних методик, джерел інформації та цифрових інструментів. У перебігу семінарських і практичних занять здобувачі виконують завдання: підготувати кейс педагога-дослідника, що містить діагностичний інструментарій (опитувальні аркуші, анкети, тести,

бланки спостережень, діагностичні методики за темою магістерської роботи, або темою за власним вибором; опрацювати наукові джерела за останні 5 років, що розкривають стан дослідження обраної теми та поняттєвого апарату; узагальнити матеріал та обґрунтувати актуальність теми дослідження; підготувати виступ на науково-практичну конференцію за темою дослідження з урахуванням особистих рефлексій. Аксиоматичним є факт впливу адекватних методів і технологій дослідження на результативність і довершеність науково-дослідної роботи. Так у перебігу підготовки до практичного заняття з теми «Технології розроблення інструментарію педагогічного експерименту (тема за вибором)» здобувачі реалізують особисті внутрішні мотиви та інтереси. Задля підготовки здобувачів до вмотивованої науково-дослідної діяльності, в електронному навчальному курсі (розміщений в електронному середовищі на платформі Google Meet) подано методичні рекомендації. (вважаємо за доцільне подати короткий зміст, згідно з їх структурою). Звертаємося до здобувачів: у перебігу підготовки до практичного заняття ознайомтеся із планом, опрацюйте рекомендовані джерела, повторіть теоретичний матеріал з тем 4 і 5. Осмисліть хід виконання завдань у руслі, обраної теми магістерської роботи. Мета, заявленого вище за текстом практичного заняття, полягає в розвитку здатності та готовності майбутніх учителів робити відбір методів та цифрових інструментів для проведення педагогічного експерименту на різних етапах. Для вирішення мети пропонуємо здобувачам таке: опрацювати рекомендовані джерела з друкованих та цифрових ресурсів; оформити звіт відповідно до виконаних завдань; критерії оцінювання подані для ознайомлення здобувачів. У структурі практичного заняття подано два блоки: теоретичний і практичний. Перший слугує для актуалізації опорних знань здобувачів з основ методології наукових досліджень, другий – для вироблення діагностичних умінь і способів застосування методів та інструментів у перебігу дослідження. Так, з-поміж інших, з першого блоку здобувачі презентують свої знання (у форматі панельної дискусії) з таких питань – методологічні підходи до відбору діагностичного інструментарію педагогічного дослідження; загальна характеристика методів та цифрових інструментів дослідження; способи застосування методів та інструментів дослідження на різних його етапах. Виконання практичного блоку містить такі завдання: використовуючи цифрові ресурси, зробити добір 2-3 зразків опитувальних аркушів (анкет) з актуальної проблеми педагогічного дослідження, що відповідає цілям НУШ. Зазвичай здобувачі активно включаються в творчу роботу, наприклад: використовуючи Гугл форму, розробити опитувальник (за темою магістерської роботи), провести опитування здобувачів академічної групи (вчителів, викладачів ЗВО) та узагальнити його результати і презентувати у формі звіту. У звіті подати покликання на опитувальний аркуш чи анкету та зробити узагальнення й обґрунтувати рекомендації щодо

подальшого перебігу дослідження з обраної теми. З метою узагальнення з методології педагогічних досліджень, зокрема про логіку, структуру, методи та інструменти на різних його етапах, готовності їх застосовувати для розроблення програми науково-дослідної роботи пропонуємо здобувачам самостійну роботу за змістовим модулем «Організація та проведення наукових досліджень». Тема самостійної роботи – «Розробити та презентувати кейс вчителя-дослідника». Для належного виконання самостійної роботи пропонуємо методичні рекомендації щодо підготовки до дослідництва та поетапного виконання завдань, а саме: уважно ознайомитися із завданнями та критеріями оцінювання цього виду роботи; опрацювати рекомендовані теоретичні джерела; обґрунтувати вибір методів, технологій, цифрових інструментів; обрати форму та ресурси для презентації розробленого кейсу. У методичних рекомендаціях подаємо критерії та шкалу оцінювання такого виду самостійної роботи, що спонукає здобувачів до самопізнання та саморозвитку в дослідницькій діяльності.

Для дослідників-початківців важливо робити відбір джерельної бази з теми педагогічного дослідження, послуговуватись різноманітними ресурсами для інформаційного забезпечення наукових досліджень. Зокрема окремі теми лекцій розривають такі аспекти: «Використання інформаційно-аналітичних ресурсів у наукових дослідженнях. Види інформаційних ресурсів. Опис джерел у наукових текстах. Методи та технології обробки результатів дослідження та їх інтерпретації». У перебігу практичного заняття з теми «Історіографічна та джерельна база науково-педагогічних досліджень» здобувачі засвоюють практичні вміння характеризувати види та джерела інформації, що використовується для досліджень в сфері освіти та робити їх відбір, згідно з темою магістерської роботи (особливості використання в дослідженнях – особових документів педагогічних персоналій, офіційних документів, продуктів педагогічної діяльності); розробляють орієнтовні пам'ятки для опрацювання різних видів джерел. Набуті практичні навички здобувачі розвивають під час виконання самостійної роботи з модуля «Джерельна база дослідження. Ресурси, інформаційне забезпечення наукових досліджень». Мета самостійної роботи полягає в узагальненні та поглибленні методологічних знань і практичних умінь послуговуватись інформаційними ресурсами для відбору джерел дослідження, їх групування за відповідними критеріями; розвитку в здобувачів вищої освіти критичного мислення, готовності до рефлексії. Завдання полягає в підборі 15-20 джерел (за темою магістерської роботи) та їх описі в каталозі публікацій, відповідно до вимог ДСТУ 8502:2015. Рекомендовано розмістити в каталозі такі публікації: 5 статей із періодичних фахових видань, 5 дисертацій, 3 монографії/науково-методичні посібники, 5 документів про освіту, що розміщені на офіційних сайтах (МОН і Верховної Ради України). Під час вивчення четвертого змістового модуля здобувачі вищої

освіти оволодівають знаннями про узагальнення та форми впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес ЗЗСО ЗВО; презентації результатів педагогічних досліджень, особливості застосування цифрових ресурсів та інструментів для оприлюднення результатів досліджень. Мета практичного заняття з теми «Впровадження результатів досліджень в освітні практики» полягає в формуванні здатності і готовності майбутніх педагогів проектувати форми впровадження продуктивних результатів педагогічного дослідження в освітній процес; розвиток дослідницької, рефлексивної компетентностей здобувачів вищої освіти. Виконання завдань теоретичного блоку полягає в уточненні особливостей видів і форм впровадження продуктивних результатів дослідження з теми; характеристиці організаційно-педагогічного супроводу впровадження в освітній процес НУШ результатів дослідження. У перебігу практичного заняття здобувачі презентують освітні продукти та долучаються до обговорення цінності особистісних науково-дослідних здобутків і ризиків, що можуть мати місце у процесі прогнозування результатів та їх упровадження в освітні практики.

Висновки. Висвітлені в статті наукові підходи та практичні напрацювання розв'язання наукової проблеми особистісних і професійних аспектів підготовки магістрів до дослідництва в сфері освіти, розкривають нове бачення суб'єктності майбутніх учителів початкової освіти в сфері дослідництва; гармонізації суспільних і особистих цілей майбутніх учителів початкових класів до навчання та науково-дослідної діяльності. Подальші емпіричні дослідження розкриють нове бачення окресленої в статті наукової проблеми, що становить перспективу для теоретичних узагальнень.

Література:

1. Нова стратегія професійної підготовки педагога в умовах євроінтеграції: монографія/за наук. ред. канд. пед. наук С.П. Паламар. – Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 540 с.
2. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження: монографія. Харків: ФОП Панов А.М., 2017. 237с.
3. Robinson Ken, Aronica Lou. Creative schools : The Grassroots Revolution That`s transforming Education. Penguin Books, 2015. 320 p.
4. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти : [навч.-метод. посіб.]. Луцьк, ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. 460 с.
5. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 520 с. URL: <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/2518>
6. Лавриченко Н. Методологія наукових досліджень: педагогіка : Вінніченко М.Д., Суми, 2018, 56 с

References:

1. Palamar, S.P. (Eds.). (2023). *Nova stratehiia profesiinoi pidhotovky pedahoha v umovakh yevrointehratsii [A new strategy for teacher professional training in the conditions of European integration]*. Kyiv: Kyiv. Un-t im. B. Grinchenka [in Ukrainian].

2. Khrykov, Ye.M. (2017). *Metodolohiia pedahohichnoho doslidzhennia [Methodology of pedagogical research]*. Kharkiv: FOP Panov A.M. [in Ukrainian].
3. Robinson, Ken, Aronica, Lou (2015). *Creative schools : The Grassroots Revolution That`s transforming Education*. Penguin Books.
4. Sysoieva, S.O., Krystopchuk, T.Ie. *Pedahohichni eksperyment u naukovykh doslidzhenniakh neperervnoi profesiinoi osvity [Pedagogical experiment in scientific research of continuing professional education]*. Lutsk, VAT «Volynska oblasna drukarnia» [in Ukrainian].
5. Kovalchuk, L. (2020). *Modeliuvannia naukovo-pedahohichnykh doslidzhen [Modeling of scientific and pedagogical research]*. Lviv : Vydav. tsentr LNU im. Ivana Franka. Retrieved from: <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/2518> [in Ukrainian].
6. Lavrychenko, N. (2018). *Metodolohiia naukovykh doslidzhen: pedahohika [Methodology of scientific research: pedagogy]*. Vinnichenko M.D., Sumy [in Ukrainian].